

עצמאות לאור חינוך

מהלך:

1. בין היסטוריה להווה- הרצל; דוד בן גוריון
2. מה יש בפער שבין חלום להגשמה?
3. כיצד יש לחגוג?
4. מה בין עצמאות ליום הולדת או שמות אחרים
5. תיאור החגיגות

את המסע היום, נתחיל דווקא מסוף החלום של הרצל, שאולי היה דריסת הרגל הראשונה להגשמה:

(1)

אבל אם לא תרצו, כל מה שסיפרתי לכם אגדה הוא - ואגדה ישאר. היה בדעתי לכתוב סיפור עם מוסר השכל. יש שיאמרו: 'יותר סיפור ממוסר השכל'. אחרים יאמרו: 'יותר מוסר השכל מסיפור'. אחרי שלוש שנים של עבודה עלינו להפרד, ספרי האהוב. כעת מתחילים ייסוריך. יהיה עליך לפלס דרכך במבוך של איבה וסילופים, כמו בתוך יער אפל. אבל אם יתמזל מזלך ותגיע לחברת אנשים טובים, מסור להם את ברכת אביך. הוא מאמין שגם חלומות הם דרך למלא את הימים שנגזר על האדם להעביר על פני האדמה. החלום אינו שונה בהרבה מן המעשה, כמו שחושבים רבים. כל מעשיהם של בני האדם היו פעם חלומות; כל מעשיהם יהיו ביום מן הימים לחלום.

(בנימין זאב הרצל, 'אחרית דבר מתוך המחבר', מתוך: אלטנוילנד)

- כיצד אתם/ מבינים/ות את המילים "כל מעשיהם של בני האדם היו פעם חלומות; כל מעשיהם יהיו ביום מן הימים לחלום"?

"לפני כשלוש מאות שנה הפליגה לעולם החדש אניה ושמה "מייפלאוור". היה זה מאורע גדול בתולדות אנגליה ואמריקה. אבל תאב אני לדעת, אם יש אנגלי אחד היודע בדיוק אימתי הפליגה אניה זאת; וכמה אמריקאים יודעים זאת; היודעים הם כמה אנשים היו באותה אניה; ומה טיבו של הלחם שאכלו בצאתם? והנה לפני יותר משלושת אלפים ושלוש מאות שנה לפני הפלגת "מייפלאוור" יצאו היהודים ממצרים, וכל יהודי בעולם, ואף באמריקה וברוסיה הסובייטית, יודע בדיוק באיזה יום הם יצאו: בחמישה עשר בניסן. וכולם יודעים בדיוק איזה לחם אכלו: מצות. ועד היום הזה אוכלים יהודים בכל העולם כולו מצה זו בחמישה עשר בניסן, באמריקה, ברוסיה ובארצות אחרות, ומספרים ביציאת מצרים ובצרות שבאו על היהודים מיום שיצאו לגולה. והם מסיימים בשני מאמרים: השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין. השתא הכא לשנה הבאה בירושלים הבנויה"

(דוד בן גוריון, ועדת החקירה של האו"ם 1947)

• מה מבקש דויד בן גוריון לטעון בקטע שקראתם?

(2)

חשיבותה של מדינת ישראל איננה בקיומה של הבטחה עתיקה, ואף לא בראשיתה של תקופת ביטחון חומרי שהיא עשויה לציין... אלא בהזדמנות הניתנת סוף סוף למימוש תורתה החברתית של היהדות. העם היהודי השתוקק לארצו ולמדינתו לא על שום העצמאות חסרת התוכן שציפתה לו בהן, אלא על שום יצירת חייו שיכול היה להתחיל בה סוף סוף. עד עתה הוא קיים מצוות, לימים גבש לעצמו אמנות וספרות (יפה משלו), אך כל היצירות שהתבטא בהן נותרו כמין נסיונות נעורים שהתמשכו יתר על המידה. לבסוף מגיעה שעת יצירת המופת. אחרי הכל היה זה איום להיות העם היחיד המגדיר עצמו באמצעות תורת צדק והיחיד שאינו מסוגל ליישמה... הכפפת המדינה למחויבותיה החברתיות נותנת ביטוי למשמעות הדתית של תחיית עם ישראל כשם שביטאה זאת בימים עתיקים, עשיית הצדק שהצדיקה את הנוכחות על פני האדמה. מעצם זאת כבר יש חריגה מעבר לאירוע הפוליטי גרידא.

עמנואל לווינס, "מדינת ישראל ודת ישראל", חירות קשה, הוצאת רסלינג, תל-אביב, 2007, עמ' 293

- תארו את החלום להקמת המדינה היהודית עפ"י לוינס?
- מתוך מחשבות אלה על החלום למדינת היהודים, נשאל: מהי הדרך הראויה לחגוג הגשמת החלום?

3

כנסת נכבדה!

אני מציע לשנות סעיף ב' ובמקום שכתוב בו: "ראש הממשלה מוסמך לפרסם הוראות בדבר ביטול עבודה, הנפת דגלים וקיום חגיגות ציבוריות ביום הקוממיות" שיהיה כתוב: הכנסת (לא ראש הממשלה אלא הכנסת!) מחליטה לקבוע את יום הקוממיות ליום שבתון וליום ששון ושמחה, הנפת דגלים וקיום חגיגות ציבוריות. החג מתחיל מערב החג, מבעוד יום, ככל חגי ישראל.

חברים! החג היהודי הוא חג המתחיל מהמשפחה פנימה. וכשכל המשפחות בישראל חוגגות חוגג גם הרחוב. הצעת הממשלה, אם כי זה לא נאמר בה, מדגישה בעיקר את החגיגות הציבוריות. כאן אני מדגיש את ההבדל בין הצעתי לבין הצעת הממשלה. החג הזה צריך להיות, כמו כל חגי ישראל, המצטיינים בעיון, בשירה ובתרבות.

הוא צריך להצטיין בשולחן היפה, במאור הרב, בנרות החג. החג היהודי זוהי חטיבת תרבות מיוחדת, ועלינו לשמור עליה, אני רוצה להגיד, חברים, שהחג הזה בשום אופן איננו נופל מחג החירות, מחג יציאת מצרים. איננו נופל ממנו בשום דבר. אמנם ספק הוא, אם אנחנו מסוגלים ליצור עוד פעם חג כמו חג חרותנו הקדמון. אני מפקפק בזה. חג נוצר במשך דורות, אין יוצרים חג באופן מלאכותי. אבל מה שאני מציע אינו אלא להתחיל בדבר, שההיסטוריה, והדורות, ימשיכו ויארגו אותו עד לשלמות היפה ביותר. אנחנו עכשיו צריכים רק להתחיל בו בכל היכולת ובכל האפשרויות ובכל הצורות התרבותיות ובכל הצורות שמעלות את החג, מייפות אותו ומכניסות בו שמחה וששון.

(ש. לביא (מפא"י): הפרוטוקולים של הכנסת)

- איך נראה יום העצמאות בחזונו של ש. לביא?
- מה מבקש הוא לחגוג ביום זה? מהי מטרת החגיגה?
- לביא טוען כי החג מתחיל מן המשפחה ויוצא אל הרחוב. האם חזונו התממש? האם זה נמצא ביום העצמאות שלך?

(4)

אחרי שישים שנה של לאומיות, אולי סוף סוף הגיעה העת לאחוות האדם. להיפתח באמת, בידיעה ששדה השיח האנושי, הארת הפנים וההקשבה העמוקה זה לזה הם הזרעים של העתיד.

תמיד נוהגים להבחין בין הימין שדבק בברית לבין השמאל האוניברסאלי ששוכח את הברית כדי לחבור לאדם. האמנם? דווקא הדבקות בברית ובקדושה, עשויה לפתוח אותנו לכל האדם..

אנחנו מפחדים. ממה? מהיש. האמונה לעולם אינה כאן, היא תמיד מתרחשת שם. היכן? בעתיד, בגאולה וכו'. בגיל שישים אין כבר כל כך עתיד, או ליתר דיוק מה שאין עכשיו לא יהיה לעולם. השינוי המיוחל כבר מתרחש בתודעה - זה כאן, זה קורה עכשיו. אחד מבני הישיבה הוכיח אותי השבוע שאני שואל יותר מדי 'מה יהיה?', 'מה הצעד הבא?', כאילו שהעכשיו ומה שקורה כרגע - לא טוב. והוא צודק בביקורת שלו.

האם נוכל לקבל את עצמנו? ואם לא לאהוב את עצמנו לפחות לא לשנוא את עצמנו? להיות אמפתיים לעצמנו? לסגור מעגלים, להיות בנחת מעמלנו, לומר 'היה כדאי?'

ברור לי שהשמש של הציונות, לפחות זו שאני גדלתי על ברכיה, שוקעת. דור יקום וחי ישיר ליופי וחיים. מהי הפאזה הבאה? באשר אלי, תמיד אמשך להתרגש מ'באב אל וואד' ואפילו מ'קום והתהלך בארץ', מהנאיביות של הראשונים. אבל ברור לי גם שהפאזה הבאה, שישים השנים הבאות של המדינה - מה יהיו? אולי זו כבר לא תיקרא מדינה אלא שם אחר - עם אפיון פחות לאומי שיותר מביע את האחוה האנושית ברוח הנביאים? אולי 'קיבוץ ישראל?'

באמריקה יש יום עצמאות, על רקע מלחמת השחרור שלהם כמו אצלנו - מעבדות לחירות. בקנדה לעומת זאת יש 'יום הולדת' למדינה. בשם 'יום עצמאות' מתבטאת היציאה משעבוד לגאולה, משום כך נוהגים להשוות את ליל הסדר ליום העצמאות - זו החוויה המכוננת שעליה גדלתי. אבל החוויה המכוננת של הקנדים איננה של חירות משעבוד, אלא של 'יום הולדת'.

אולי החוויה המכוננת של שישים השנים הבאות יהיה בהקשר של 'אראנו נפלאות' ברוח שביעי של פסח ולא של ליל הסדר? ואולי גאולת הפלאות של העתיד לבוא תעורר את השירה החדשה? שירה שמבשרת צדק חברתי, אנושיות של חמלה וחסד, פתיחת הלב והארת פנים לכל יצור נוצר, הפלת מחיצות הניכור? גילוי משיח בן דוד אחרי מות משיח בן יוסף? "לכן הנה ימים באים נאם ה' ולא

יֵאָמֵר עוֹד חַי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם: כִּי אִם חַי ה' אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צֶפּוֹן וּמְכַל הָאָרְצוֹת אֲשֶׁר הִדְיָחֵם שָׁמָּה וְהִשְׁבַּתִּים עַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָאֲבוֹתָם". ואולי נשנה את השם 'עצמאות' שטעון בחוויית השחרור - שהיא באמת חוויית הדורות הראשונים בשנותיה הראשונות של המדינה - בשם אחר? אולי 'קץ המגולה'? אולי 'יום הפלאות'?

ניכר שרבים בורחים אל המנגל מחוסר הזדהות עם החוויה המכוננת של ניצולי השואה ומייסדי המדינה. אנחנו כבר עם חופשי בארצנו. העיניים נשואות לרטט העתידי, להארת פנים, לתיקון האנושיות - זו הפאזה הבאה של מדינת ישראל - יסוד כיסא ה' בעולם. (הרב שג"ר, שיחת ליל יום העצמאות, שנת 60 למדינת ישראל)

- נסו לחדד: במה שונה המונח יום העצמאות מיום הולדת למדינה?
- האם אתם/ מזדהים/ות עם הכיוון של השינוי המוצע על ידו מ 'עצמאות' שטעון בחוויית השחרור - ליום הפלאות או שם אחר?

(5)

נצא להגוג את יום העצמאות עם מילותיו של ח"כ דינבורג אשר מציג את תפיסתו לגבי חגיגת יום העצמאות:

אני רוצה להגיד, כיצד אני מתאר את החג הזה. אני סובר, שחג זה הוא חג החירות, חג שיחרור האומה, חג קיבוץ גלויות, חג של אקטיביזם חג של קוממיות... ע"י חגיגה משותפת באים לידי ביטוי רגשות האחוה, הידידות והקשר הלאומי, אותם רגשות האחוה, והידידות, שהיו הכוח המניע במלחמת ישראל לעצמאות, יש לפתחם ולטפחם. יש לקבוע בחוק, שבאותו יום צריך להזליק אורות. בספר חשמונאים ב' לא נזכר, אמנם, שחג החנוכה הראשון היה חג האורים. רק פלאביוס כתב על "אורות" והוא הסביר שהאורות מסמלים את יציאת ישראל מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול. גם המנהג של פרחים וירקות צריך להיכנס למנהגים של החג הזה. אני מציע שבחג זה נוסיף לסעודות משפחתיות משותפות בערב החג גם אורות, ולמחרתו ביום בחג יש לקשט את הבתים והחוצות בפרחים ובירק...

הריני מציע עוד דבר אחד, שהוא אולי נועז. אינני יודע אם נספיק לעשותו השנה, אולם מן הצורך שבשנים הבאות תיכתב מגילת חירות ישראל.

(צ. דינבורג, ח"כ מטעם מפא"י, הפרוטוקולים של הכנסת)

- כיצד ח"כ דינבורג רואה את יום העצמאות?
- על איזה יום עצמאות הוא חולם לדורות?
- האם היום לאחר 68 שנים, אתם רואים אותנו כחברה כותבים את מגילת הירות ישראל?

כנפי רוה:

אילו הייתם/ן צריכים/ות לבחור תמונה / שיר / תפילה / ריקוד- מה יכול היה להיות חלק ממגילת" הירות ישראל" שלכם?

אני מודקו עמ:

A series of 20 horizontal dotted lines for writing.

